

## **BAUDŽIAMOJI IR ADMINISTRACINĖ ATSAKOMYBĖ UŽ NETEISĖTĄ MIŠKO KIRTIMĄ**

**Audrius Zykevičius**

*Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Teisės katedra  
V. Putvinskio g. 70, Kaunas  
Elektroninis paštas [zykevicius@gmail.com](mailto:zykevicius@gmail.com)*

### **ĮVADAS**

*Temos aktualumas.* Pasauliniu mastu aplinkos apsauga, jos problemos įžengus į XXI a. tampa vis aktualesnės. Pramonės, energetikos, kitų ūkio šakų plėtotė, gyventojų skaičiaus didėjimas ir gyvenamųjų plotų siaurėjimas, migracijos procesai, biologinio talpumo mažėjimas, mobili ir stacionari tarša — tai tik dalis socialinių bei ekonominių veiksnių, lemiančių ozono sluoksnio irimą, šiltnamio efektą, gamtos objektų užterštumą bei kitokio pobūdžio neigiamą poveikį aplinkai. Žmogus itin glaudžiai susijęs su aplinka, todėl kenksmingas poveikis aplinkai savo ruožtu neigiamai veikia žmogų ir kaip biologinę, ir kaip socialinę būtybę, pažeidžia jo ekonominius, socialinius interesus. Dėl to vis svarbesnis tampa teisinio reguliavimo kaip priemonės, užtikrinančios visuomenės ekologinį saugumą arba žmogaus teisę į sveiką ir švarią aplinką, panaudojimas. Žmogaus teisę į sveiką ir švarią aplinką liudija Lietuvos Respublikos Konstitucijos 53, 54 str. įtvirtinta Lietuvos valstybės pareiga rūpintis žmonių sveikata ir gamtinės aplinkos objektais, saugoti aplinką nuo kenksmingų poveikių<sup>1</sup>.

Miškas yra vienas svarbiausių gamtos turtų ne tik Lietuvoje bet ir pasauliniu mastu. Miškas ne tik tiekia medieną ir kitus miško produktus, bet ir yra esminis ekologinės pusiausvyros veiksnys, stabdantis dirvos eroziją, valantis ir gryninantis orą, saugantis paviršinius ir gruntinius vandenius, reguliuoja klimatą ir upių vandens lygį, suteikia prieglobstį laukiniams augalams ir gyvūnams, žmogui tai poilsis nuo kasdienių rūpesčių, suteikiantis galimybę gyventojams poilsiauti, kartu būdamas ir daugelio gyvūnijos ir augmenijos rūšių buveinė. Dėl ypatingos reikšmės ir naudos miškas yra svarbus visai visuomenei, todėl nepriklausomai nuo nuosavybės formos, visi šalies miškai pirmiausia yra nacionalinis turtas, kuris turi tenkinti ne tik savininko, bet ir visuomenės reikmes ir būti išsaugotas ateities kartoms.

<sup>1</sup> Selilionis, P. *Lietuvos ekologinės teisės paskirtį atspindinčių teisinių kategorijų tapatumo paieška teorijoje ir praktikoje*. Jurisprudencija. Mokslo darbai. 2006, Nr. 3 (81). p. 85.

Todėl šio darbo *tikslas* – atskleisti baudžiamosios ir administracinės atsakomybės taikymo ypatumus neteisėto miško kirtimo atvejais.

Siekiant įvykdyti darbo tikslą, iškelti šie *uždaviniai*:

- atskleisti baudžiamosios atsakomybės taikymo faktinio pagrindo – baudžiamojo nusikaltimo sąvoką ir svarbiausius jos požymius;
- nurodyti administracinės atsakomybės norminį taikymo pagrindą už neteisėtą miško kirtimą;
- atskleisti esminius baudžiamosios ir administracinės atsakomybės už neteisėtą miško kirtimą atribojimo kriterijus.

### **BAUDŽIAMOSIOS IR ADMINISTRACINĖS ATSAKOMYBĖS UŽ NETEISĖTĄ MIŠKO KIRTIMĄ YPATUMAI**

Pagal Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo 1 str. terminas „aplinka“ — tai gamtoje funkcionuojanti tarpusavyje susijusių elementų (žemės paviršiaus ir gelmių, oro, vandens, dirvožemio, augalų, gyvūnų, organinių ir neorganinių medžiagų, antropogeninių komponentų) visuma bei juos vienijančios natūraliosios ir antropogeninės sistemos<sup>2</sup>. Vienas svarbiausių ir jautriausių aplinkos komponentų yra augalija, kuri pagal teisinį režimą nėra vienalytė. Augalija yra skirstoma į mišką, medžius, jų grupes ir kitą sumedėjusią augaliją, retus, nykstančius, unikalius, vaistinius augalus ir panašiai. Valstybinės miškų apskaitos duomenimis 2008 m. sausio 1 d. mišku apaugęs žemės plotas užima 31,7 proc. šalies teritorijos. Valstybinės reikšmės miškų yra 49,6 proc. (1051 tūkst. ha), privačių 33,8 proc. (717 tūkst. ha) ir 16,5 proc. (353 tūkst. ha) miškų rezervuota nuosavybės teisių atstatymui. Toliau vykdant žemės reformą ir atkuriant nuosavybės teisę į mišką per 2006 metus privačių miškų plotai padidėjo 4 proc. arba 27,3 tūkst. ha ir 2007 m. sausio 1 d. sudarė 744,5 tūkst. ha. Asmenų, nuosavybės teise turinčių privačius miškus, skaičius padidėjo iki 221,7 tūkstančio, vidutiniškai vienam asmeniui tenkantis privatus miško plotas sudaro 3,36 ha<sup>3</sup>.

Privačiuose miškuose 2008 metais nustatyta 598 neteisėtų miško kirtimo atvejų<sup>4</sup>, iškirsta 16,1 tūkst. m<sup>3</sup> medienos. Palyginus su 2007 metais privačių miškų plotas padidėjo 4 proc. arba 27,3 tūkst. ha, tačiau neteisėtų kirtimų atvejų skaičius sumažėjo 12 proc., o neteisėtai

<sup>2</sup> Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas. Žin., 1992, Nr. 5-75.

<sup>3</sup> Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos 2006 metų veiklos ataskaita, [interaktyvus] Vilnius, p. 29 [žiūrėta 2008-10-07] <<http://vaai.am.lt/VI/files/0.626708001176892713.pdf>>.

<sup>4</sup> Ataskaitoje nėra duomenų kas yra laikoma neteisėtais miško kirtimais — ar tik veikos, numatytos LR BK 273 str., ar ir LR ATPK 62 str. numatyti pažeidimai.

iškirstos medienos kiekis padidėjo beveik 3 tūkst. m<sup>3</sup> arba 23 proc. Neteisėtai iškirstos medienos kiekis, vidutiniškai tenkantis 1 tūkst. ha privataus miško ploto padidėjo nuo 19 m<sup>3</sup> 2007 metais iki 23 m<sup>3</sup> 2008 metais. Šalyje 2006 m. visų nuosavybės formų miškuose neteisėtais kirtimais iškirsta 0,3 proc. nuo bendro iškirstos medienos kiekio. Miško savininkai 33 proc. medienos neteisėtai iškirto patys. Mūsų duomenimis, atitinkamai Latvijoje iškirsta – 0,5 proc., o Estijoje – 1 proc.<sup>5</sup>.

Vien 2008 metais Kauno regiono aplinkos apsaugos departamento Jurbarko ir Kauno rajonų agentūrų kontroliuojamose teritorijose įvykdyti 4 stambūs neteisėti kirtimai, kurių metu iškirsta 1045 m<sup>3</sup> medienos. Trijų kirtimų atvejų vykdytojai nustatyti. Dviem kaltininkams teismų sprendimais skirtos administracinės baudos. Pateikti ieškiniai dėl žalos atlyginimo. Panevėžio regiono aplinkos apsaugos departamento Biržų ir Panevėžio rajonų agentūrų kontroliuojamose teritorijose įvykdyti 3 stambūs neteisėti kirtimai. Iškirsta – 2582 m<sup>3</sup> medienos. Vykdytojai nenustatyti. Vykdomi ikiteisminiai tyrimai. Šiaulių regiono aplinkos apsaugos departamento Akmenės, Mažeikių ir Šiaulių rajonų agentūrų kontroliuojamose teritorijose įvykdyti 3 neteisėti kirtimų atvejai, kurių metu iškirsta 1533 m<sup>3</sup> medienos. Dviejų kirtimų atvejų vykdytojai nenustatyti. Rajonų policijos komisariatams atsisakius iškelti baudžiamąsias bylas, jų nutarimus apskundus prokuratūrai ikiteisminiai tyrimai atnaujinti. Vilniaus regiono aplinkos apsaugos departamento Šalčininkų ir Švenčionių rajonų agentūrų kontroliuojamose teritorijose įvykdyti 4 stambūs neteisėtų kirtimų atvejai. Iškirsta – 1187 m<sup>3</sup>. Kirtimų vykdytojai nustatyti trijuose atvejuose. Šalčininkų rajono prokuratūrai atsisakius kelti baudžiamąsias bylas prokuratūros sprendimas apskūstas teismui<sup>6</sup>.

Lietuvos Respublikos Generalinė prokuratūra, apibendrindama 2006 metų ir 2007 metų sausio – kovo mėn. nusikalstamų veikų, kuriomis padaryta žala aplinkai, tyrimo ir prokurorinės kontrolės būklę Lietuvoje pastebi, kad daugiausia abejonių kelia veikų, susijusių su neteisėtu miško medžių ir kitokių želdinių iškirtimu, tyrimo ir vertinimo praktika [16, P. 4]. Net 86 proc. aptariamų kategorijos tyrimų atliekama (atlikta) dėl įvairių kiekių miško medienos vagysčių, iškertant medžius privačiuose ir valstybiniuose miškuose<sup>7</sup>.

<sup>5</sup> Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos 2006 metų veiklos ataskaita. *Op. cit.* p. 32.

<sup>6</sup> *Ibid.*

<sup>7</sup> Nusikalstamų veikų, kuriomis padaryta žala aplinkai, tyrimo ir prokurorinės kontrolės būklės Lietuvoje apibendrinimas, aprobuotas Lietuvos Respublikos Generalinės Prokuratūros 2007-06-01, Nr.7.7-16 [interaktyvus] Vilnius, p. 4 [žiūrėta 2010-10-07] <<http://www.prokuraturos.lt/ikiteisminiotyrimokontrol%C4%97/tabid/178/Default.aspx>>.

Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau — BK)<sup>8</sup> XXXVIII skyriuje (270-277 straipsniai) apibrėžtos ir uždraustos veikos — nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai aplinkai ir žmonių sveikatai. Viena iš tokių uždraustų veikų, numatyta BK 273 str. dispozicijoje, yra „Neteisėtas miško kirtimas ar pelkių sausinimas“.

Neteisėto miško kirtimo veikos *objektas* – aplinka, kuri suprantama kaip gamtoje funkcionuojanti tarpusavyje susijusių elementų (žemės paviršiaus ir gelmių, oro, vandens, dirvožemio, augalų, gyvūnų, organinių ir neorganinių medžiagų, antropogeninių komponentų) visuma bei juos vienijančios natūraliosios ir antropogeninės sistemos (LR aplinkos apsaugos įstatymas, 1 str. 1 p.). Neteisėto miško kirtimo veikos *dalykas* – miškas. Mišku yra laikoma ne mažesnis kaip 0,1 hektaro žemės plotas, apaugęs medžiais, kurių aukštis natūralioje augavietėje brandos amžiuje siekia ne mažiau kaip 5 metrus, kita miško augalija, taip pat išretėjęs ar dėl žmogaus veiklos bei gamtinių veiksnių netekęs augalijos (kirtavietės, degavietės, aikštės). Mišku nelaikoma laukuose, pakelėse, prie vandens telkinių, gyvenamosiose vietovėse bei kapinėse esančios medžių grupės, siauros – iki 10 metrų pločio – medžių juostos, gyvatvorės, pavieniai medžiai bei krūmai ir miestuose bei kaimo vietovėse esantys žmogaus įveisti parkai<sup>9</sup> (LR miškų įstatymas, 2 str. 1 d.).

Neteisėto miško kirtimo veikos *objektyvioji pusė* – tai iškiristas daugiau negu vieno hektaro miško, kuris nuosavybės teise priklauso privačiam asmeniui, plotas. Pagrindinis skirtumas, pagal kurį atibojamas teisėtas miško kirtimas nuo neteisėto yra miško kirtimų valdymo ir kontrolės elementas – leidimas kirsti mišką, kurį išduoda regionų aplinkos apsaugos departamentų valstybiniai miškų kontrolės pareigūnai. Jei valstybiniuose miškuose leidimai privalomi visų rūšių kirtimams, tai privačiuose miškuose be leidimų savininkams leidžiama kirsti tik sausuolius, vėjavartas ir ugdyti iki 20 metų amžiaus jaunuolynus, todėl kirtimai be leidimo laikomi neteisėtais<sup>10</sup> arba dėl planuojamo kirtimo įteikti rašytinį pranešimą apie ketinimus kirsti mišką RAAD, kurių kontroliuojamose teritorijose yra jų numatyti kirsti miškai<sup>11</sup>.

Neteisėto miško kirtimo veikos *subjektas* – asmuo, kuris be leidimo iškirto didesnę negu vieno hektaro savo miško plotą. Pagal BK 273 straipsnį ikiteisminis tyrimas gali būti pradėtas

<sup>8</sup> Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. Žin., 2000, Nr. 89-2741.

<sup>9</sup> Lietuvos Respublikos miškų įstatymas. Žin., 1994, Nr. 96-1872; 2001, Nr. 35-1161.

<sup>10</sup> *Neteisėti kirtimai* [interaktyvus] Vilnius, [žiūrėta 2010-10-07] <[http://krd.am.lt/VI/article.php3?article\\_id=170](http://krd.am.lt/VI/article.php3?article_id=170)>.

<sup>11</sup> Privačių miškų tvarkymo ir naudojimo nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. liepos 27 d. nutarimu Nr. 799 „Dėl privačių miškų tvarkymo ir naudojimo nuostatų patvirtinimo“. Žin., 1997, Nr. 71-1808; nauja redakcija 2004, Nr. 86-3117.

tik tada, kai iš paties pranešimo apie nusikalstamą veiką yra aišku, kad neteisėtą kirtimą įvykdė pats neteisėtai iškirto miško savininkas. Čia atkreiptinas dėmesys, kad vienas iš būtinų šios nusikalstamos veikos sudėties požymių yra tas, kad turi būti iškirstas ne mažesnis kaip vieno hektaro miško plotas. Vienam asmeniui – miško savininkui dirbant kad ir su našiausiomis šiuolaikinėmis darbo priemonėmis iškirsti vieno hektaro miško plotą būtų neadekvačiai per didelės darbo ir laiko sąnaudos, kurios neduotų pageidaujamos ekonominės naudos. Juk kiekvieno žmogaus valinio veiksmo priežastis yra jo motyvai – tam tikri ekonominiai, finansiniai, ūkiniai ir kiti poreikiai ar interesai, kurie ir nulemia žmogaus siekimą daryti atitinkamą veiką. Kadangi su miško kirtimu susijusi veikla, kaip jau buvo anksčiau konstatuota, priskirtina prie sunkių fizinių darbų, sudėtingų gamybinių ir organizacinių procesų, todėl vienam asmeniui tuo užsiimti būtų ekonomiškai, ūkiškai, finansiškai nenaudinga, fiziškai per sunku. Tuo tikslu miško savininkai dažniausiai samdo medkirčių brigadas, kurios specializuojasi miško kirtime, medienos ištraukime ir tolesnėse medienos apdorojimo operacijose. Todėl tiriant tokias veikas nustatinėtinas ryšys tarp neteisėtai iškirto miško savininko ir kitų asmenų (tame tarpe ir juridinių asmenų), kurie pagal sutartis vykdė neteisėtą kirtimą ir koku pagrindu jie tai darė, kas atrinko, žymėjo ir ženklino kirstinus medžius<sup>12</sup>.

Neteisėto miško kirtimo veikos *subjektyviojoje pusėje* įtvirtinta mišri kaltės forma, nes BK 273 str. dispozicijoje įstatymų leidėjas numatė skirtingus psichinio santykio su veika ir pavojingomis pasekmėmis elementus (savanaudiški poreikiai, teisės aktais nustatytos tvarkos nesilaikymas ir žala aplinkai bei įstatymų saugomoms vertybėms). Šiuo atveju mišri kaltė pasireiškia tyčine kalte vienų nusikaltimo sudėties požymių atžvilgiu ir neatsargia kalte kitų, tos pačios nusikaltimo sudėties, požymių atžvilgiu, tačiau jau pati veika, net ir be pasekmių, jau laikoma nusikalstama ir sudaro baigto nusikaltimo sudėtį, o pasekmės tik kvalifikuoja (sunkina) atsakomybę<sup>13</sup>.

Neteisėto miško kirtimo atsakomybei nustatyti taikytini ir kiti teisės aktai: Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas, Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas<sup>14</sup>, Lietuvos Respublikos miškų įstatymas, Privačių miškų

<sup>12</sup> Kirstinų medžių ženklavimo privačiuose miškuose tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 30 d. įsakymu Nr. D1-458 „Dėl kirstinų medžių ženklavimo privačiuose miškuose tvarkos“. Žin., 2004, Nr. 136-4972.

<sup>13</sup> Piesliakas, V. *Mokymas apie nusikaltimą ir nusikaltimo sudėtį*. Vilnius, 1996, p. 167-171.

<sup>14</sup> Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas. Žin., 2002, Nr. 72-3017.

tvarkymo ir naudojimo nuostatai, Biržių atrėžimo ir įvertinimo taisyklės<sup>15</sup>, Kirstinų medžių ženklavimo privačiuose miškuose tvarkos aprašas<sup>16</sup>, Leidimų kirsti mišką išdavimo tvarkos aprašas<sup>17</sup>, Miško kirtimo privačiose valdose, kurioms nėra sudarytas miškotvarkos projektas, tvarkos aprašas<sup>18</sup>, Pagrindinių miško kirtimų taisyklės<sup>19</sup>, Privačiuose miškuose pribrešančių medynų ir brandžių bei perbrendusių medžių nebrandžiuose medynuose pagrindinių kirtimų tvarka<sup>20</sup>.

Šią nusikalstamą veiką, kuri yra reglamentuota BK, būtina atskirti ir nuo administracinės jurisdikcijos. Didžiule teisinio reglamentavimo spraga laikytina tai, kad atsakomybę už praktiškai visas veikas, numatytas BK 270–274 straipsniuose, numato ir ATPK<sup>21</sup>. ATPK neteisėto miško kirtimo nusižengimai traktuojami kaip aplinkos apsaugos pažeidimas. Įvairiais aspektais neteisėtas miško kirtimas reglamentuojamas ATPK 62 str. (Savavališkas medžių ir krūmų kirtimas, naikinimas arba žalojimas valstybei nuosavybės teise priklausančioje miško žemėje), 62<sup>1</sup> str. (Savavališkas medžių ir krūmų kirtimas, naikinimas arba žalojimas, privačiuose miškuose), 62<sup>2</sup> str. (Savavališkai iškirstų medžių ir krūmų, augusių miško žemėje, ištraukimas arba išvežimas (be leidimo), 63 str. (Savavališkas miško želdinių ir jaunuolyno naikinimas arba žalojimas), 64 str. (Miško išteklių naudojimo ir jų atkūrimo reikalavimų pažeidimas).

Abu kodeksai numato skirtingus atsakomybei atsirasti būtinos veikų apimties kriterijus. Kaip puikus to pavyzdys pateikiama BK 273 straipsnio ir ATPK 62<sup>(1)</sup> straipsnio konkurencija: BK 273 straipsnis numato atsakomybę asmeniui, kuris be leidimo iškirsto ar kitaip išnaikino didesnę negu vieno hektaro savo miško plotą. ATPK 62<sup>(1)</sup> straipsnis nustato administracinę

<sup>15</sup> Biržių atrėžimo ir įvertinimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. D1-577 „Dėl biržių atrėžimo ir įvertinimo taisyklių patvirtinimo“. Žin., 2004, Nr. 167-6157.

<sup>16</sup> Kirstinų medžių ženklavimo privačiuose miškuose tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 30 d. įsakymu Nr. D1-458 „Dėl kirstinų medžių ženklavimo privačiuose miškuose tvarkos“. Žin., 2004, Nr. 136-4972.

<sup>17</sup> Leidimų kirsti mišką išdavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. D1-386 „Dėl leidimų kirsti mišką išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Žin., 2004, Nr. 116-4348.

<sup>18</sup> Miško kirtimo privačiose valdose, kurioms nėra sudarytas miškotvarkos projektas, tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. lapkričio 8 d. įsakymu Nr. D1-569 „Dėl miško kirtimo privačiose valdose, kurioms nėra sudarytas miškotvarkos projektas, tvarkos aprašo patvirtinimo“. Žin., 2004, Nr. 166-6081.

<sup>19</sup> Pagrindinių miško kirtimų taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 19 d. įsakymu Nr. 670 „Dėl pagrindinių miško kirtimo taisyklių pakeitimo“. Žin., 2004, Nr. 10-284.

<sup>20</sup> Privačiuose miškuose pribrešančių medynų ir brandžių bei perbrendusių medžių nebrandžiuose medynuose pagrindinių kirtimų tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. kovo 18 d. įsakymu Nr. 118 „Dėl privačiuose miškuose pribrešančių medynų ir brandžių bei perbrendusių medžių nebrandžiuose medynuose pagrindinių kirtimų tvarkos patvirtinimo“. Žin., 2002, Nr. 31-1173.

<sup>21</sup> Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas. Žin., 1985, Nr. 1-1.

atsakomybę už savavališką medžių ir krūmų kirtimą, naikinimą arba žalojimą privačiuose miškuose, bet atsakomybę diferencijuoja pagal iškirtos medienos kiekio kriterijų: iki dešimties kietmetrių; nuo dešimties iki vieno šimto kietmetrių; nuo vieno šimto iki trijų šimtų kietmetrių; nuo trijų šimtų iki penkių šimtų kietmetrių ir daugiau nei penki šimtai kietmetrių medžių ar krūmų<sup>22</sup>. Taigi, miško savininko, savo miške, be leidimo iškirtusio didesnę nei 1 ha miško plotą, kuriame buvo iškirtas jau net nesvarbu koks medienos kiekis, atsakomybę nustato tiek baudžiamasis, tiek ir Administracinių teisės pažeidimų kodeksas. Todėl Generalinės prokuratūros apibendrinime pabrėžiama, kad neteisėtai iškirto miško ploto kriterijus baudžiamajai atsakomybei kilti yra nelogiškas – praktikoje yra buvę atvejų, kai iškertamas ne visas miškas, o tik tam tikros rūšies medžiai, pvz., ąžuolai arba tik brandūs vertingi medžiai, o kiti, ne tokie vertingi, paliekami. Tokio kirtimo negalima laikyti plynu, taigi negalima konstatuoti, koks plotas miško yra iškirtas. Asmuo kelių hektarų plote neplynu kirtimu iškirtęs, kad ir visus komercinę vertę turinčius medžius, pagal BK 273 straipsnį atsakyti negalėtų. Būtų kur kas logiškiau atsakomybės ribas sieti su iškirtos medienos kiekiu, kaip tai yra nustatyta ATPK 62<sup>(1)</sup> straipsnyje<sup>23</sup>. Beje, ši aplinkybė yra pažymima ir BK 273 straipsnio pakeitimo ir kodekso papildymo 273<sup>1</sup> straipsniu įstatymo 2005-11-15 projekto aiškinamajame rašte<sup>24</sup>.

Teisinės valstybės principai draudžia bausti asmenį už tą pačią veiką kelis kartus. Administracinis procesas yra žymiai greitesnis ir paprastesnis, todėl dažnai asmuo, dar tik pradėjęs jo baudžiamąjį persekiojimą, jau būna už tą patį nubaustas administracinio proceso tvarka. Tai baudžiamąjį procesą to paties asmens atžvilgiu daro nebeįmanomą. Pažymėtina, kad pagal BK 273 str. normos dispoziciją „iškirto didesnę nei vieno hektaro savo miško plotą“ miškas turėtų būti iškirtas plynai iki paskutinio medžio – tik toks požymis atitiktų nusikaltimo sudėtį, tačiau praktika rodo, kad dažniausiai iškertami geriausi medžiai, o menkavertės rūšys paliekamos, tačiau toks kirtimas nelaikytinas plynu, todėl negalima taikyti

<sup>22</sup> Kučinskas, A. *Administracinė atsakomybė už pažeidimus miškų apsaugos ir išteklių naudojimo srityje: valstybinių miškų pareigūnų vadovas administracinių teisės pažeidimų bylų teisejoje*. Vilnius: Justitia, 2004; Kučinskas, A. *Atmintinė valstybiniam miškų pareigūnams administracinių teisės pažeidimų bylų teisejoje*. Vilnius: Justitia, 2004.

<sup>23</sup> *Nusikalstamų veikų, kuriomis padaryta žala aplinkai, tyrimo ir prokurorinės kontrolės būklės Lietuvoje apibendrinimas*. Op. cit. p. 6-7.

<sup>24</sup> *Lietuvos Respublikos Baudžiamojo kodekso 273 straipsnio pakeitimo ir kodekso papildymo 273<sup>1</sup> straipsniu įstatymo 2005-11-15 projektas su jį lydintiais dokumentais* [interaktyvus] Vilnius [žiūrėta 2010-10-10] <[http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc\\_l?p\\_id=265556&p\\_query=&p\\_tr2=>](http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=265556&p_query=&p_tr2=>)>.

BK 273 str., nes nėra vieno iš nusikaltimo sudėties elemento – objektyviosios pusės požymio – vieno hektaro miško ploto.

## IŠVADOS

1. Atskiriant administracinę nuo baudžiamosios atsakomybės už neteisėtą miško kirtimą, derėtų suvienodinti BK ir ATPK vartojamus terminus, nes BK 273 str. vartojama formuluotė „neteisėtas kirtimas“, „tas, kas neturėdamas leidimo iškirto <...> savo miško plotą“, o ATPK 62-62<sup>(1)</sup> str. vartojamos formuluotės „savavališkas kirtimas“, kituose teisės aktuose vartojami terminai „miško kirtimas privačiose valdose“ [12], „privatūs miškai“ [8; 10; 14], nes tiriant tokio pobūdžio veikas atitinkamoms institucijoms gali kilti abejonių – ar yra skirtumas tarp neteisėto kirtimo ir savavališko kirtimo, tarp miško kirtimo privačioje valdoje, privačiame miške ir savame miške.

2. Pažymėtina, jog pradedant ikiteisminius tyrimus ne visada teisingai taikomas BK 273 straipsnis. Pagal šį straipsnį ikiteisminis tyrimas gali būti pradėtas tik tada, kai iš paties pranešimo apie nusikalstamą veiką yra aišku, kad neteisėtą kirtimą įvykdė pats neteisėtai iškirto miško savininkas. Be to, siūlytina inicijuoti BK 273 straipsnio pakeitimą, susiejant baudžiamosios atsakomybės atsiradimo ribą ne su neteisėtai savininko iškirto miško plotu, o su neteisėtai iškirto medienos kiekiu, taip pat atitinkamus ATPK pakeitimus, kurie leistų atriboti šiame apibendrinime aptartas nusikalstamas veikas nuo administracinės teisės pažeidimų.

3 Siūlytina atskirti administracinę jurisdikcijos nuo baudžiamosios, atitinkamos rūšies teisinę atsakomybę nustatant ne už miško ploto iškirtimą o už miško, medienos kiekį. Taip pat pažymėtina jog vertėtų tirinat tokio pobūdžio nusikaltimus ar nsižengimus, plačiau taikyti procesines prievartos priemones, tokias kaip asmens apžiūra (BPK 143 str.), pavyzdžių lyginamajam tyrimui paėmimas (BPK 144 str.), krata (BPK 145 str.), asmens krata (BPK 146 str.), poėmis (BPK 147 str.), taip pat tyrimo veiksmai – parodymų patikrinimas vietoje (BPK 196 str.), eksperimentas (BPK 197 str.), objektų tyrimas, apžiūra (BPK 205, 207 str.), ekspertizės (BPK 208 str.) ir kt.

## LITERATŪRA

### Teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija. Žin., 1992, Nr. 33-1014.
2. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas. Žin., 1992, Nr. 5-75.



3. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas. Žin., 2002, Nr. 72-3017.
4. Lietuvos Respublikos miškų įstatymas. Žin., 1994, Nr. 96-1872; 2001, Nr. 35-1161.
5. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. Žin., 2000, Nr. 89-2741.
6. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas. Žin., 2002, Nr. 37-1341.
7. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas. Žin., 1985, Nr. 1-1.
8. Privačių miškų tvarkymo ir naudojimo nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. liepos 27 d. nutarimu Nr. 799 „Dėl privačių miškų tvarkymo ir naudojimo nuostatų patvirtinimo“. Žin., 1997, Nr. 71-1808; nauja redakcija Žin., 2004, Nr. 86-3117.
9. Biržių atrėžimo ir įvertinimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. D1-577 „Dėl biržių atrėžimo ir įvertinimo taisyklių patvirtinimo“. Žin., 2004, Nr. 167-6157.
10. Kirstinų medžių ženklavimo privačiuose miškuose tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 30 d. įsakymu Nr. D1-458 „Dėl kirstinų medžių ženklavimo privačiuose miškuose tvarkos“. Žin., 2004, Nr. 136-4972.
11. Leidimų kirsti mišką išdavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. D1-386 „Dėl leidimų kirsti mišką išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Žin., 2004, Nr. 116-4348.
12. Miško kirtimo privačiuose valdose, kurioms nėra sudarytas miškotvarkos projektas, tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. lapkričio 8 d. įsakymu Nr. D1-569 „Dėl miško kirtimo privačiuose valdose, kurioms nėra sudarytas miškotvarkos projektas, tvarkos aprašo patvirtinimo“. Žin., 2004, Nr. 166-6081.
13. Pagrindinių miško kirtimų taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 19 d. įsakymu Nr. 670 „Dėl pagrindinių miško kirtimų taisyklių pakeitimo“. Žin., 2004, Nr. 10-284.
14. Privačiuose miškuose pribrešančių medynų ir brandžių bei perbrendusių medžių nebrandžiuose medynuose pagrindinių kirtimų tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. kovo 18 d. įsakymu Nr. 118 „Dėl privačiuose miškuose pribrešančių medynų ir brandžių bei perbrendusių medžių nebrandžiuose medynuose pagrindinių kirtimų tvarkos patvirtinimo“. Žin., 2002, Nr. 31-1173.

#### Oficialūs dokumentai

15. Lietuvos Respublikos Baudžiamojo kodekso 273 straipsnio pakeitimo ir kodekso papildymo 273<sup>1</sup> straipsniu įstatymo 2005-11-15 projektas su jį lydinčiais dokumentais [interaktyvus] Vilnius [žiūrėta 2010-10-10] <[http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc\\_l?p\\_id=265556&p\\_query=&p\\_tr2=>](http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=265556&p_query=&p_tr2=>)>.
16. Nusikalstamų veikų, kuriomis padaryta žala aplinkai, tyrimo ir prokurorinės kontrolės būklės Lietuvoje apibendrinimas, aprobuotas Lietuvos Respublikos Generalinės Prokuratūros 2007-06-01, Nr.7.7-16 [interaktyvus] Vilnius [žiūrėta 2010-10-07] <<http://www.prokuraturos.lt/lkiteisminiotyrimokontrol%C4%97/tabid/178/Default.aspx>>.
17. Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos 2006 metų veiklos ataskaita, [interaktyvus] Vilnius, [žiūrėta 2008-10-07] <<http://vaai.am.lt/VI/files/0.626708001176892713.pdf>>.

#### Kita literatūra

18. Kučinskas, A. Administracinė atsakomybė už pažeidimus miškų apsaugos ir išteklių naudojimo srityje: valstybinių miškų pareigūnų vadovas administracinių teisės pažeidimų bylų teisejoje. Vilnius: Justitia, 2004.
19. Kučinskas, A. Atmintinė valstybiniams miškų pareigūnams administracinių teisės pažeidimų bylų teisejoje. Vilnius: Justitia, 2004.



- 
20. Neteisėti kirtimai [interaktyvus] Vilnius [žiūrėta 2010-10-07]  
<[http://krd.am.lt/VI/article.php3?article\\_id=170](http://krd.am.lt/VI/article.php3?article_id=170).
21. Selilionis, P. Lietuvos ekologinės teisės paskirtį atspindinčių teisinių kategorijų tapatumo paieška teorijoje ir praktikoje. Jurisprudencija. Mokslo darbai. 2006, Nr. 3 (81).
22. Piesliakas, V. Mokymas apie nusikaltimą ir nusikaltimo sudėtį. Vilnius, 1996.